

"Obeskrivlig lättnad när vaccinerna kom!"

Barntandläkaren Greta Forsell var med när det inte fanns några barnvaccinationer

— Jag kan ju vittna om hur det verkligen var på den tiden, säger Greta Forsell och håller min hand i ett fast grepp och trycker till lite extra hårt när hon kommer till ordet verkligen.

Den tiden, är i det här fallet tiden innan barnvaccinationerna fanns och då barn kunde få livslånga men eller till och med dog i barnsjukdomar som exempelvis polio, mässlingen, påssjuka eller röda hund.

- Somliga klarade sig, somliga blev sjuka och några dog. Det fanns inget att möta barnsjukdomarna med. Många blev exempelvis döva som följd av påssjuka.

Greta Forsell är 95 år och pensionerad barntandläkare.

Blev skoltandläkare

Yrkesvalet var inte svårt eftersom även mamman var tandläkare. 1936 började Greta Forsell sin anställning som skoltandläkare i Göteborg och sex år senare hade hon ansvar för stadens särskolebarns tandvård.

— En undersökning visade då att omkring en tredjedel av särskolebarnen fått sina problem genom arv, en tredjedel genom förlossningsskador och resterande av barnsjukdomar.

— Det var inte alltid lätt att vara förälder då, det var mycket oro. Så fort någon nös blev man orolig och tänkte "vad kan det här vara?" Det var ju stora syskonkullar och ofta var syskonskarorna inte fulltaliga. Många sörjde en son eller en dotter.

Till tandläkarmottagningen kom mammorna med sina barn.

— Jag var ju med när vaccinerna kom. Det är svårt för mig att förstå de som är emot i dag. Greta Forsell är upprörd över att en del barnföräldrar ifrågasätter barnvaccinationerna.

— Ibland lättade de sitt hjärta för mig. Jag minns så väl en mamma som kom med en grann pojke i tioårsåldern. Han var nästan utslöcknad. Mamman sa "Han har inte alltid varit så här. Det var mässlingen. Han var på bättringsvägen när han plötsligt en dag inte kunde röra på huvudet och ögonen såg konstiga ut."

Hjärnhinneinflammation

Familjen tog sonen till barnsjukhuset. För första gången hörde mamman talas om ordet hjärnhinneinflammation.

Greta Forsell fortsätter:

— Mamman sa till mig "De räddade

hans liv, men inte hans förstånd. Det kunde de inte rädda". Några veckor senare fick mamman gå till skolan och hämta hans skolböcker. Hon och lärarinnan grät tillsammans. Sonen hade varit en av de bästa i klassen.

Greta Forsell har även tydliga minnen från sin egen barndom i början av 1900-talet, hur kamrater blev sjuka.

— Jag minns en tolvårig skolkamrat, man sa att han hade fått barnförblämning. Efter lång tid kom han tillbaka till skolan. Han var krokig och sned, gick med kryckor, vi stod förfärade och tittade på honom. Men han strålade. "Ser ni att jag

FOTO: AASE STEN

kan gå!? Jag behöver inte sitta i rullstol!"

– Jag var ju även med när vaccinererna kom. Den obeskrivliga lättnaden när det äntligen fanns ett skydd.

I dag reagerar Greta Forssell över att en del föräldrar inte låter vaccinera sina barn. Enligt obekräftade forskningsresultat skulle en del vaccin kunna leda till autism. Resultat som i dag helt tillbakavisas av forskare, men som lever kvar som hörsågen bland föräldrar till små barn.

Gett sig in i debatten

Därför har Greta Forssell nu gett sig ut i debatten. I mitten av oktober besökte hon Smittskyddsinstitutet vaccinationsdag för att berätta om sina livserfarenheter. Tidigare i år intervjuades hon i riksmidia.

– Det är förfärligt och ansvarslost hur det resoneras i dag. Det är föräldrarnas ansvar att skydda barnen och gör de inte det så får de stå till svars.

Denna dag har Greta Forssell sin yngs-

ta dotter Ingrid Aringer med sig. Dottern har gått i sin mors medicinska fotspår och är skolöverläkare i Lidingö stad.

– Jag är stolt över att vi i Lidingö skolhälsovård har en vaccinationstäckning på 99 procent. Det är mycket tack vare mamma. Varje gång jag träffar på föräldrar som är tveksamma till vaccination kan jag lyfta fram mammas kunskaper. Hennes erfarenheter är fantastiskt värdefulla.

Ingrid Aringer kan inte dölja sin stolthet:

– Greta är den mest entusiastiska människa jag vet. Hon tvekar inte att ställa sig upp och prata om det hon brinner för. Redan på 40-talet startade hon en debatt om förlossningsvården.

Greta Forssell med sin yngsta dotter Ingrid Aringer. Ingrid är skolläkare i Lidingö kommun och är väldigt stolt över att en vaccinationstäckning på 99 procent i kommunen.

Greta Forssell fyller snabbt i:

– Ja, jag slog larm hos Medicinalstyrelsen om hur dålig förlossningsvården var, barn skadades och dog i onödan. Barnläkare instämde. Debatten ledde till en förbättring av förlossningsvården.

Aase Sten

Brist på rubellavaccin i Sverige

SEDAN MAJ -03 har monovalent rubellavaccin inte kunnat levereras. Vaccination mot röda hund rekommenderas till kvinnor som befunnits sakna rubellaspecifika antikroppar i samband med screening av gravida kvinnor (SOSFS 1982:13). Behovet är beräknat till ~2000 vaccindoser/år. Vaccintillverkaren Aventis Pasteur MSD uppger att det amerikanska Meruvax troligen inte heller framöver kommer att kunna levereras till Sverige.

De rekommenderar långsiktigt ett annat rubellavaccin, Rudivax, som produceras i Europa av samma concern. Apotek AB har därför ansökt om en generell licens hos Läkemedelsverket om att få importera och distribuera Rudivax genom SBL Vaccin. Licensansökan godkändes i augusti. En beställning av Rudivax är gjord men leverans beräknas först i februari 2004.

Det finns fler vacciner som innehåller

rubellavaccin, nämligen kombinationsvaccinerna MMR II (Aventis Pasteur MSD) och Priorix (GlaxoSmithKline). Det är visserligen ett mer kostsamt alternativ att använda dessa som rubellavaccin, men det föreligger inga uppgifter som säger att det skulle vara problematiskt att ge kombinerat vaccin mot mässling-påssjuka-röda hund exempelvis till nyförlösta.

I USA och Canada används redan MMR II. Den vetenskapliga dokumentationen är dock mycket sparsam när det gäller administration av vaccinationen efter förlossning.

SMI föreslår

Vad gör vi nu med de kvinnor som behöver vaccineras mot rubella? Tills vidare föreslår SMI:

● Att vaccination av nyförlöst mottaglig kvinna skjuts upp tills monovalent vaccin åter finns tillgängligt, och att

kvinnan redan före hemgång förses med bokad tid för denna vaccination efter februari 2004 – så att vaccinationen inte glöms bort.

● Att kvinnor som kommer att flytta utomlands, planerar en snar ny graviditet eller där det av andra skäl är olämpligt att vänta erbjuds omgående vaccination med MMR II eller Priorix. Exempelvis kan kvinnor inför in vitro fertilisering vaccineras med kombinationsvaccin istället för det monovalenta vaccinet.

● Att vaccinerande enheter redan nu markerar nästa års behov genom att sända rekvisition av Rudivax till distributören SBL Vaccin, för att underlätta långtidsplaneringen.

Kari Johansen

Fotnot: Efter att denna artikel publicerades i SMI:s elektroniska nyhetsbrev har det kommit in synpunkter i ämnet som Smittskydd återkommer till i nr 6-2003.